

УДК 330.332

Ляхович Л.А.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки підприємств і корпорацій
Тернопільський національний економічний університет

ІНВЕСТИЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ПІДПРИЄМСТВА В КРИЗОВИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Постановка проблеми. За сучасних кризових умов господарювання особливої актуальності набувають питання формування перспективних напрямків інвестиційної діяльності підприємств і, зокрема, формування інвестиційної стратегії суб'єктів господарювання. Ефективним інструментом вирішення вказаної проблеми є стратегічне планування інвестиційної діяльності. На сучасному етапі реалізації інвестиційної стратегії на підприємствах обмежена в основному реальними інвестиціями. Але з розвитком інвестиційного ринку України значно зростають потенційні можливості підприємств підвищити ефективність функціонування шляхом розширення обсягів інвестиційної діяльності, використання нових різноманітних видів фінансових інструментів та нематеріальних активів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням управління інвестиційною діяльністю підприємства в економічній літературі приділяється досить багато уваги. Серед вітчизняних авторів, проблематика робіт яких стосується цих питань, слід відзначити Ю. М. Бажала, І. О. Бланка, М. П. Денисенка, Г. В. Козаченко, Т. В. Майорову, А. А. Пересаду, В. Г. Федоренка, Н.А. Хрущ, О. М. Ястремську та інших, а серед зарубіжних вчених-економістів - Г. Александера, Дж. Бейлі, Г. Бірмана, С. Бріггема, Л. Гітмана, М. Джонка, Ф. Фішера, У. Шарпа, Г.С. Шмідта та інших. Проте, подальшого вирішення потребує наукова проблема формування інвестиційної стратегії підприємства в кризових умовах господарювання.

Постановка завдання. Метою даної статті є обґрунтування необхідності подальшої розробки теоретико-методичних основ формування інвестиційної стратегії вітчизняних промислових підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Етапи стратегічного планування достатньо добре обґрунтовані в науковій літературі і включають такий набір заходів:

- 1) визначення місії організації;
- 2) установлення (коригування) цілей;
- 3) визначення стратегій («стратегічного набору») та заходів щодо їхньої реалізації;
- 4) передбачення послідовності дій у межах досить тривалого часу та закріплення її у планах, проектах і програмах різного типу, що є інструментами досягнення цілей та реалізації стратегій;
- 5) організація виконання планових завдань;
- 6) облік, контроль та аналіз їхнього виконання [14, 421].

За сучасних умов керівники підприємств повинні приймати господарські рішення, зокрема і щодо інвестицій, в умовах невизначеності наслідків таких рішень, в умовах підвищеного ризику. Стратегічне планування має безпосереднє відношення до прийняття інвестиційних рішень, оскільки повинне забезпечити узгодження довгострокових цілей підприємства з необхідними для їхнього досягнення ресурсами.

Згідно з обраною базовою стратегією розвитку, підприємству необхідно сформулювати часткові стратегії, що відображають потенційні можливості окремих сфер його діяльності і окремих підрозділів. Інвестиційна стратегія повинна займати важливе місце в системі стратегічного планування підприємства, оскільки в поєднанні з іншими (наприклад, інноваційною) визначає перспективний розвиток суб'єкта господарювання.

Як відомо, інвестиційна стратегія є одним з найважливіших інструментів розробки і реалізації управлінських рішень щодо інвестиційної діяльності підприємства [4, 244]. В табл. 1 подані результати дослідження точок зору науковців щодо сутності поняття «інвестиційна стратегія».

Отже, згідно табл. 1, більшість науковців подають тлумачення інвестиційної стратегії як системи довгострокових цілей (завдань) інвестиційної діяльності та шляхів (засобів) її досягнення. Водночас, спостерігаємо і процесний підхід до визначення сутності поняття «інвестиційна стратегія». Так, на думку Т.В. Майорової, інвестиційна стратегія – це процес формування системи довгострокових цілей інвестиційної діяльності та вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення... (див. табл. 1). Схоже визначення ми зустрічаємо в монографії Н.А. Хрущ, в якому науковець під поняттям «інвестиційна стратегія», розуміє процес її розробки [11, 50].

Водночас, низка науковців ототожнюють поняття «стратегічне планування інвестиційної діяльності» та «інвестиційна стратегія». Зокрема, на думку колективу авторів, стратегічне планування інвестиційної діяльності є однією з найважливіших складових стратегічного управління підприємством і полягає в розробці системи заходів, взаємоузгоджених за часом, ресурсами і виконавцями,

спрямованих на отримання прибутків через вкладення капіталу у найбільш перспективні з погляду кон'юнктури ринку напрямки діяльності підприємства [1, 15].

Таблиця 1

Дефініції поняття «інвестиційна стратегія»

№ з/п	Зміст визначення	Автор, джерело
1	Інвестиційна стратегія є системою добраних довгострокових цілей і засобів їх досягнення, що реалізуються в інвестиційній діяльності підприємства	Федоренко В.Г. [9, 18]
2	Інвестиційна стратегія є системою довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства, які визначені загальними завданнями його розвитку й інвестиційною ідеологією, а також вибір найбільш ефективних шляхів їхнього досягнення	Бланк І. А. [2, 170]
3	Інвестиційна стратегія – система довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства, що визначається довгостроковими завданнями його розвитку й інвестиційною ідеологією, а також передбачає вибір найбільш ефективних шляхів досягнення поставлених цілей	Козаченко Г.В. та інші [4, 244]
4	Інвестиційна стратегія – система вибраних довгострокових цілей і засобів їх досягнення, що реалізуються в інвестиційній діяльності підприємства	Федоренко В. Г., Гойко А.Ф. [10, 20]
5	Інвестиційна стратегія – це процес формування системи довгострокових цілей інвестиційної діяльності та вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення на базі прогнозування умов здійснення цієї діяльності, кон'юнктури інвестиційного ринку як у цілому, так і на окремих його сегментах	Майорова Т. В. [5, 22]
6	Інвестиційна стратегія полягає у формуванні системи довготермінових завдань інвестиційної діяльності підприємства і забезпеченні вибору найефективніших шляхів їх досягнення.	Мешко Н.П., Солонська Є.О. [6]
7	Інвестиційна стратегія – система довгострокових цілей інвестиційної діяльності і набір найбільш ефективних шляхів їхнього досягнення	Череп А.В. [12, 137]

Окремі економісти схильні ототожнювати поняття інвестиційної стратегії і стратегії фінансового управління [13, 6], під якою слід розуміти систему рішень і намічених напрямків діяльності, що розраховані на довгострокову перспективу і передбачають досягнення поставлених цілей і фінансових задач щодо забезпечення оптимальної і стабільної роботи господарської структури виходячи із обставин, що склалися, і запланованих результатів.

Водночас, певні науковці, зокрема Ю. Путятін, О. Пушкар, О. Тридід [8, 49] інвестиційну стратегію, поряд зі стратегією фінансування, вважають складовою єдиної фінансової стратегії підприємства.

Проте, як слушно вважає А.П. Міщенко, в рамках фінансової стратегії розглядається тільки фінансовий аспект інвестиційної стратегії організації. Сама ж інвестиційна стратегія організації – це самостійний, досить складний об'єкт управління [7, 228].

Вважаємо, що інвестиційна стратегія є головним планом дій підприємства в сфері його інвестиційної діяльності, який визначає пріоритети її напрямків і форм, характер формування інвестиційних ресурсів і послідовність етапів реалізації довгострокових інвестиційних цілей, що забезпечують ефективний розвиток підприємства.

Вибір інвестиційної стратегії пов'язаний з пошуком і оцінкою альтернативних варіантів інвестиційних рішень, які найбільше відповідають меті підприємства і перспективам його розвитку. Можна виокремити низку чинників, які впливають на вибір інвестиційної стратегії підприємства, а саме: стадія життєвого циклу підприємства; загальна стратегія розвитку підприємства; стан зовнішнього і внутрішнього ринків інвестиційних ресурсів; інвестиційна привабливість підприємства як об'єкта вкладання засобів тощо.

Процес розробки інвестиційної стратегії включає етапи, що подані на рис. 1. Наведені послідовність і зміст основних етапів розробки інвестиційної стратегії підприємства в цілому відображають загальноприйняті в економічній теорії і практиці принципи і методологічні підходи.

Зрозуміло, що необґрунтоване здійснення інвестицій ще не гарантує підприємству ринкового успіху, якщо відсутня узгодженість дій у сфері інвестування, основу якої становить інвестиційна стратегія. Водночас, інвестиційна стратегія виходить з загальної стратегії економічного розвитку підприємства і має узгоджуватися з нею за цілями та етапами розвитку. Урахування взаємозв'язку інвестиційної стратегії з іншими складовими стратегічного набору дозволить значно підвищити ефективність її розробки.

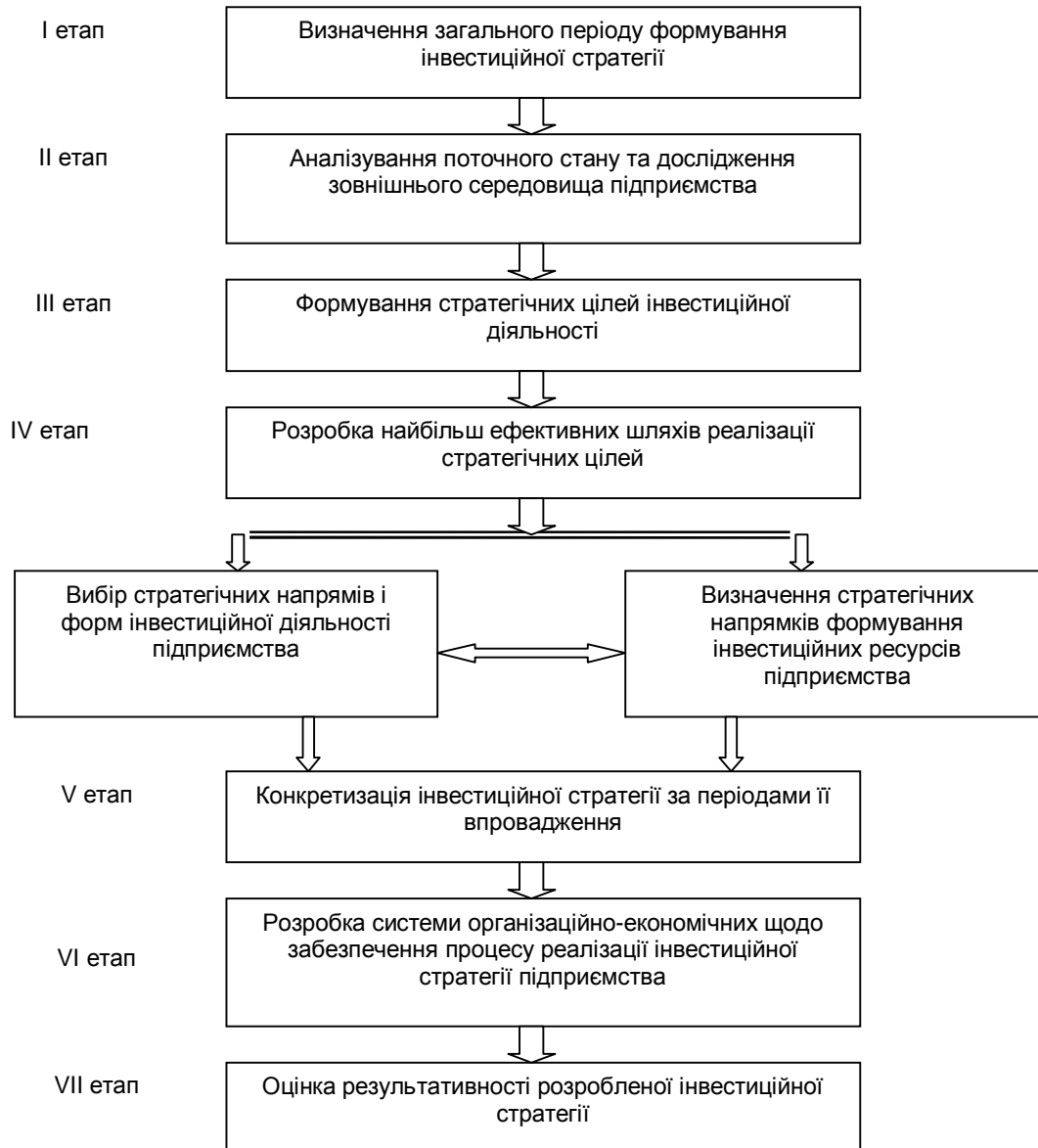

Рис. 1. Етапи розробки інвестиційної стратегії підприємства

Примітка: розроблено на основі [1, 15; 2, 184; 4, 246; 12, 139]

Актуальність розробки інвестиційної стратегії підприємства за сучасних кризових умов господарювання обумовлена, перш за все, значними змінами, які відбулися і відбуваються в зовнішньому середовищі суб'єктів господарювання. За таких умов стає неможливим управління інвестиційною діяльністю підприємств лише з використанням традиційних теоретико-методичних основ інвестиційного менеджменту. Необхідним стає розробка основ адаптивного управління даною сферою діяльності підприємства. Сьогодні вироблення інвестиційної стратегії підприємства має виходити з того, після певного похвалення, вітчизняна економіка опинилась у фазі кризи.

У цій ситуації виграє те підприємство, яке зуміє використати зміни зовнішнього середовища у своїй інвестиційній стратегії. Так, поширення кризових явищ в значній мірі перешкоджає залученню необхідних обсягів інвестицій та реалізації інноваційних ідей. Тому більшість суб'єктів господарювання прийме рішення на користь пасивної інвестиційної стратегії, що дозволить забезпечити непогіршення їхнього фінансового стану.

Окрім цього, важливою умовою, що визначає актуальність розробки інвестиційної стратегії підприємств, є її відповідність етапу життєвого циклу підприємства. У цьому ракурсі інвестиційна стратегія дозволить адаптувати інвестиційну діяльність підприємства до можливих кардинальних змін у його економічному розвитку. Водночас, зміни цілей операційної діяльності підприємства, що обумовлені диверсифікацією виробництва, також визначають актуальність розробки інвестиційної стратегії. Щоб уникнути періоду «спаду», за яким, як найгірший варіант, може наступити фаза ліквідації, необхідно вчасно диверсифікувати діяльність підприємства, тобто відмовитись від

напрямок діяльності, що не приносять дохід, і, навпаки, розробити нові напрямки діяльності, що приносять дохід. Відповідна диверсифікація форм інвестиційної діяльності підприємства за цих умов повинна бути прогнозована і оптимально збалансована з урахуванням ресурсного потенціалу підприємства, що забезпечиться за рахунок розробки ефективної інвестиційної стратегії.

В умовах нестабільної економіки, високих темпів інфляції, змін у податковій політиці ефективність реального інвестування значно знижується, а більш ефективними стають фінансові інвестиції. Сформований підприємством портфель цінних паперів за певних умов може використовуватись як фінансовий резерв.

Висновки з даного дослідження. Зростання невизначеності за умов світової фінансово-економічної кризи обумовлює підвищення ролі інвестиційної стратегії у забезпеченні ефективного розвитку підприємства. Процес розробки інвестиційної стратегії є важливою складовою загальної системи стратегічного управління підприємством. Урахування взаємозв'язку інвестиційної стратегії з іншими складовими стратегічного набору підприємства значно підвищить ефективність її розробки.

Формування інвестиційної стратегії має здійснюватися на основі всебічного аналізу особливостей зовнішнього економіко-правового середовища, специфіки галузі та внутрішніх особливостей підприємства.

Бібліографічний список

1. Балацький О.Ф. Управління інвестиціями: Навчальний посібник. / О.Ф. Балацький, О.М. Теліженко, М.О. Соколов. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Суми: ВТД «Універсальна книга», 2004. – 232 с.
2. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент: Учебный курс / И.А. Бланк. – К.: Эльга-Н; Ника-Центр, 2001. – 448 с.
3. Бурлан С.А. Кредит як джерело фінансування інвестиційної / С.А. Бурлан, О.Б. Філімонова / Доступний: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npchdu/Economy/2008_86/86-12.pdf
4. Козаченко Г.В. та інші Управління інвестиціями на підприємстві / Г.В. Козаченко. - К.: Лібра, 2004. - 368 с.
5. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність. Навчальний посібник / Т. В. Майорова. — К.: ЦУЛ, 2003. — 376 с.
6. Мешко Н.П. Інвестиційна складова стратегії розвитку підприємств в умовах кризи / Н.П. Мешко, Є.О. Солонська / Доступний: http://www.confcontact.com/2009new/5-me_sol.htm
7. Міщенко А. П. Стратегічне управління: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / А.П. Міщенко. – Київ : „Центр навчальної літератури”, 2004. – 336 с.
8. Путятин Ю.А. Финансовые механизмы стратегического управления развитием предприятия: монография / Ю.А. Путятин, А. И. Пушкарь, А. Н. Тридед. — Х. : Основа, 2000. — 488 с.
9. Федоренко В.Г. Інвестиційний менеджмент: Навч. посібник. / В.Г. Федоренко. – К.: МАУП, 1999. – 184 с.
10. Федоренко В. Г. Инвестознaвство: Підручник / В. Г. Федоренко, А.Ф. Гойко – К.: МАУП, 2000. – 408 с.
11. Хрущ Н.А. Інвестиційна діяльність: сучасні стратегії і технології. / Н.А. Хрущ. – Хмельницький: ХНУ, 2004. – 309 с.
12. Череп А.В. Инвестознaвство: підручник. / А.В. Череп– К.: Кондор, 2006. – 398 с.
13. Чернов В.А. Инвестиционная стратегия: Учеб. пособие для вузов. / В.А. Чернов. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 158 с.
14. Шершньова З.Є. Стратегічне управління: Підручник. / З. Є. Шершньова. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2004. – 699 с.

Анотація

В статті обґрунтовано необхідність формування на підприємстві інвестиційної стратегії, яка одним з ефективних інструментів управління інвестиційною діяльністю підприємства в кризових умовах господарювання. Визначено можливість коригування інвестиційної стратегії з урахуванням зміни зовнішніх умов господарювання і нових можливостей розвитку підприємства.

Ключові слова: підприємство, інвестиційна діяльність, інвестиційна стратегія, стратегічне інвестиційне планування, інвестиційний менеджмент.

Аннотация

В статье обоснована необходимость формирования на предприятии инвестиционной стратегии, которая одним из эффективных инструментов управления инвестиционной деятельностью предприятия в кризисных условиях хозяйствования. Определена возможность корректировки инвестиционной стратегии с учетом изменения внешних условий хозяйствования и новых возможностей развития предприятия.

Ключевые слова: предприятие, инвестиционная деятельность, инвестиционная стратегия, стратегическое инвестиционное планирование, инвестиционный менеджмент.

Annotation

In the article the necessity of forming the company's investment strategy, which is an effective means of investment activities of enterprises in crisis management. The possibility of adjusting the investment strategy to the changing external economic conditions and new opportunities for enterprise development.

Key words: enterprise, investment, investment strategy, strategic investment planning, investment management.

УДК 330.341.1:334.722-053.67

Полюга Ю.О.,
аспірант

Інститут регіональних досліджень НАН України

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОДІ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Постановка проблеми. Сучасні розвинені країни переходять до моделі «економіки знань», де інновації змінюють сировинні матеріали, які були чільним фактором в індустріальному типі господарювання. Наявність у суспільстві певної критичної кількості молодих підприємців – інноваторів з їх здатністю до активної інноваційної діяльності сприяє соціально-економічним та технологічним змінам, що є особливо актуальним для поглиблення розвитку постіндустріальних тенденцій у вітчизняній економіці. Адже прояви творчості в підприємництві – це інновації, які залучають нових споживачів, а, отже, забезпечують ринкове лідерство національних виробників, вивіщують їхні конкурентні переваги у світі.

Молодіжне підприємництво є особливою діяльністю, адже вирізняється високим рівнем використання інноваційного потенціалу та браком практичного досвіду, який є у молодих підприємців на час заснування власної справи. Тому існує велика потреба у розвитку концепцій формування інноваційного потенціалу та підприємницького хисту у молоді.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Активно працюють над проблемами формування та використання інтелектуального потенціалу населення в системі інноваційного розвитку С. Вовканич, Л. Семів, Р. Семів, О. Риндзак, Д. Мельничук, Л. Лісогор, А. Колот. Проблемами молодіжного підприємництва займаються такі вітчизняні учені як Ю. Белкін, М. Головатий, О. Грішнова, І. Демченко, В. Дрижак, Н. Комарова, Я. Немирівський, О. Стефанишин та інші.

Відомими іноземними теоретиками постіндустріального суспільства вважають П. Торенса («економіки ідей»), Е. Тоффлера («інформаційної економіки»), П. Друкера («економіки знань») та Р. Флоріду («креативної економіки»). Зокрема, американський дослідник Пітер Друкер зауважує, що існує сім причин для використання інновацій як «особливого інструменту підприємництва». Чотири із них, які стосуються специфічних виробництв або сфери послуг, це – елемент несподіванки, несумісності, структурні зміни та потреба у нових технологіях. Три інші причини обумовлені людським чинником та економічним середовищем: демографічні зміни; зміни у сприйняттях, настроях, цінностях; нові відкриття [10]. Таким чином, зазначений підхід визначає не тільки потребу у застосуванні інноваційних методів у підприємницькій діяльності, а потребу, викликану сучасними економічними процесами постійної модернізації виробничих технологій та фінансово-економічної кризи. Відтак стає зрозумілим, чому саме молодь є більш схильною до відкриття власної справи, застосування новітніх методів у виробництві та наданні послуг. Інший відомий американський дослідник П. Торренс стверджував, що всі люди є нескінченно творчими, що схильність до творчості є неозначеним явищем, яке можна розвивати та блокувати. Його дослідження показали – творчі здібності не розвиваються лінійно, а існує велика необхідність виконувати певні дії, застосовувати педагогічні мотиваційні методи та технології для зростаючого ефекту [11]. Саме тому виникає необхідність поглибленого дослідження поетапного формування інноваційного потенціалу молоді в Україні, ступінь використання якого у найближчому майбутньому визначатиме рівень розвитку держави.

Постановка завдання. Метою даної статті є: визначення і оцінка рівня розвитку інноваційного потенціалу молоді як важливої умови розширення практики молодіжного підприємництва в Україні;